

Memoria teatrului în labirintul secolului XX

Dacă George Banu – călăuză de neprețuit prin materia spectacolelor văzute și nevăzute – a conceput o elevată demonstrație de încheiere, abandonându-ne elegant în mijloc de secol XX, în schimb realizatorii TVR și TVRI – redactorii Ioana Prodan și Diana Manole, plus producătorul Daniel Tei și regizorul Dominic Dembinski – ne lasă doar cu speranța într-o eventuală reluare a emisiunii, o dată cu deschiderea stagiunii, la o oră adecvată “devoratorilor” de teatru. Reprogramarea celor douăsprezece episoade ar da și răgazul elaborării altor douăsprezece, care să continue călătoria prin universul acestei arte perene.

Pentru defel doctoralul curs de teatru, “mariajul” cu televiziunea s-a dovedit deosebit de fericit, datorită posibilității de a se ilustra orice afirmație, orice speculație, cu fragmente fie din reprezentațiile citate, fie din altele, aflate în corelație. Și chiar dacă uneori mai intervine un sentiment de frustrare, când nici la institutul parizian, nici altundeva nu s-a găsit o înregistrare cu o montare anume, telespectatorul teatrosil este mereu angrenat într-un adevărat joc al imaginației comparative ori asociative, arhiva TVR

fiind, în cele din urmă, sursa salvatoare. Astfel, s-a putut urmări – poate în premieră absolută – un material, din păcate fără sunet, înregistrat la repetițiile de la Teatrul “Bulandra” cu **Revizorul** lui Lucian Pintilie. O montare istorică, argument elocvent în prezentarea evoluției dramaturgiei universale, implicat a actualității clasice. Pentru că ieri piesa lui Gogol îi prilejuia regizorului român “un remarcabil eseu despre un erou diavolesc ce perturba o întreagă comunitate”, iar astăzi aceeași operă le servește compatrioților autorului la înfățișarea societății postsovietice, în care corupția se identifică chiar cu destinul Rusiei. Același vast perimetru geografic a putut fi evocat și prin faimosul spectacol **Gaudeamus** al nu mai puțin faimosului regizor Lev Dodin. Din păcate, înregistrarea nu-i este favorabilă, căci nu s-a reușit captarea acelei aure de grație indicibilă, îndelung aplaudată și la București. Imaginile nu reflectă fidel ninsoarea metonimică și nici exuberanța metafizică, probe concrete pentru observația fundamentală privind explozia formelor în secolul XX. Secol care – cum arată George Banu – nu are o unitate de rapel, ci este un labirint, cu poteci și

drumuri. Căutări polarizate inițial într-o succesiune de curente estetice având reprezentanți de marcă și printre dramaturgi: Pirandello, Brecht, Sartre, Ionescu, Beckett, Genet – toți au operat modificări substanțiale în însăși tehnica scrisului pentru scenă, și lucrul ne este demonstrat.

A reinventa teatrul – iată unul dintre pariurile veacului XX. Un pariu câștigat, căci – chiar dacă nu se dau răspunsuri – se pun întrebări vieții, cum spune ghidul nostru expert. Interogațiile sunt captate de teatru, fiecare ins putând să-și descopere parabola care să-l reprezinte și să-i justifice existența. În ciuda multor voci care, în ultimul deceniu, au negat valabilitatea actuală a limbajului metaforic, George Banu pledează strălucit pentru acceptarea ideii că secolul XX continuă să se afle sub semnul lui Godot. Așteptarea beckettiană fiind declanșată o dată cu sacrificarea cehovienei livezi de vișini ce-și avea originea în natura luxuriantă preferată de romantici. Romantici pe care îi putem regăsi meditând asupra “memoriei teatrului” în Grădina botanică bucureșteană...

Firul poveștii merită și trebuie să fie reluat.

Cabina Marinei, montajul teatrofilului

Definiția montajului implică o accepție pur tehnică – operațiunea de asamblare imagine-sunet într-o succesiune stabilită în funcție de concepția realizatorului – și una estetică, vizând însăși sintaxa creației, esențială în comunicarea artistică.

“Definirea” Marinei Constantinescu implică o dublă calitate: cea de tânăr și reputat critic de teatru, dar și cea de proaspăt teleast, căci a hotărât să

dea curs invitației Teatrului Național de Televiziune și să schimbe, preț de o vară, pixul cu “foarfecele poetic”, realizând o serie de emisiuni-interviuri, bogat ilustrate cu fotografii și secvențe din – culmea! – efemerele creații teatrale, evocate direct sau indirect în dialogul neconvențional instituit în proximitatea acestui mic laborator care este cabina de montaj. Și iată cum un procedeu de rutină iscă un original pretext pentru întâl-

niri prețioase cu personalități actoricești a căror carieră este prezentată prin “citate” comentate de către cronicar, dar și de către interpret. Prefațându-și emisiunea de o duzină de episoade, Marina Constantinescu a ținut să precizeze că destinele artistice vor fi surprinse și dincolo de evoluția scenică, în culisele sufletului. Întâiul invitat, un artist de prim rang: Victor Rebengiuc. Pretextul pretextului: cea mai recentă premieră a sa,

evenimentul stagiunii, **Hamlet**, montat de către Liviu Ciulei la Teatrul "Bulandra". Ocazie fericită de a-i ura maestrului, în prag de aniversare, "La mulți ani!" și de a-l elogia pentru modestia de mare artist care nu-și permite – cum îi place să spună – să-l "amendeze" în nici un fel pe Shakespeare, ci doar îl studiază în profunzime. Provocat la confesiuni de creație, Victor Rebengiu mărturisește că, pentru configurarea regelui Claudius, i s-a cerut putere de concentrare și capacitate de interiorizare întru adevăr și sinceritate. Atât! Înregistrarea monologului din scena rugăciunii de căință este un inestimabil document, oglindind deopotrivă maniera interpretativă și ideea regizorală. Pretext de aducere în discuție a naturii controversate a montării, dar și a... competenței cronicarilor! Alunecarea pe o pistă polemică este evitată printr-un spot publicitar (sic!), din care se plonjează mirific în decorul "reteatralizat" semnat de Liviu Ciulei și Ion Oroveanu la **Cum vă place**, unde parteneră i-a fost lui Rebengiu-Orlando, Clody Bertola-Rosalinda. Era în urmă cu mai bine de trei decenii,

când abia se profila "lunga ucenicie la Universitatea Ciulei", la care Victor Rebengiu dorește să-și continue studiile, fiindcă întotdeauna satisfacțiile i-au fost maxime. Ca, de exemplu, rolul Fundulea din **Visul unei nopți de vară**, trăit aievea la revenirea lui Ciulei în țară.

O tăietură de montaj – acoladă în timp, dar și salt în sfera politicii – și amfitrioana îi amintește invitatului de apariția sa intempestivă la postul de televiziune (unic, pe atunci) pentru a cere retragerea din viața publică a celor compromiși. Invocarea bunului-simț, a simțului civic s-a dovedit fără efect, iar dezamăgirea este astăzi totală...

Printr-un montaj de atracții se ajunge la Caragiale și a sa **Scrisoare pierdută** "citată" în 1979 tot de către Liviu Ciulei și din care se citează confruntarea dintre Tipătescu-Rebengiu și Cațavencu-Cotescu. La apariția Joițicăi-Mariana Mihuț, stop-cadru dă răgaz să se comenteze frumoasa existentă "oarecare" a cunoscutului cuplu și pe scena domestică, unde niciodată n-a fost vorba de vreo luptă de orgolii, ci doar de o armonie

inteligent moderată. De altfel, raționalitatea îi guvernează lui Victor Rebengiu și prietenii, legături nu doar profesionale. Cum ar fi cea cu Radu Penciulescu, marele director al Teatrului Mic. O emoționantă evocare a colaborării lor fiind spectacolul **Doi pe un balansoar**, în care a jucat cu minunata Leopoldina Bălănuță.

Colaborarea recentă cu Silviu Purcărete pentru spectacolul **De Sade**, prezentat la Praga și apoi la Bienala de la Bonn, este punctată printr-un montaj paralel: monologul din **Danaidele**, montare de referință, căreia Marina Constantinescu i-a dăruit o carte-monografie.

La întrebarea de final – "Când ați fost conștient că sunteți o personalitate artistică?" –, Victor Rebengiu, consecvent și de astă dată cu sine însuși, răspunde așa cum își încheie toate interviurile, defel numeroase: niciodată nu a conștientizat acest lucru și de aceea își permite să tindă în continuare spre desăvârșire. O profesiune de credință exemplară. Un început de bun augur pentru *Cabina de montaj*.

Irina Coroiu

Și în învățământul teatral

Gala absolvenților Universității Ecologice

Vom mai auzi

În spectacolele de absolvență de la clasa profesorului Constantin Codrescu, Universitatea Ecologică, s-a întâmplat un lucru neobișnuit de... firesc: îndrumătorii viitorilor actori nu au încercat să epateze prin regie, ci s-au ocupat doar (și nu e lucru puțin) de performanța tinerilor și de adecvarea acestora la roluri. Scriind, nu demult, despre **Unchiul Vanea**, remarcam seriozitatea și echilibrul pe care studenții le-au moștenit de la dascălul lor. Calitățile pomenite se remarcă și în **Gaițele**. Dincolo de profesionalismul întregii echipe, direct proporțional cu talentul fiecăruia (aș menționa-o măcar pe

sensibila Margareta, Magda Frunză-Țancă), producția a făcut cunoscută o actriță de care, pentru a folosi un clișeu, "cu siguranță, vom mai auzi": Roxana Mirică. O Aneta Duduleanu pe linia Dragăi Olteanu-Matei, cu tot cu silueta rubicondă, stilul frust și ușor agresiv. Ce convinge însă, în ceea ce o privește, este controlul mijloacelor, un anumit mod de a rosti vorbele, ca și de a juca pe îndelete, atenția concentrată asupra propriului rol. Este, de la un cap la altul al spectacolului, *protagonistă*, nu doar cu numele, ci mai ales prin prezență, lucru deosebit de greu, și cu atât mai laudabil, pentru o proaspătă absolventă.

Drept e că, de multe ori, își eclipsează colegii, îi domină cu personalitatea ei. La fel, adesea, pe măsură ce aplauzele se întesesc, Roxana Mirică supralicitează efectele comicului. Să sperăm că toate acestea se datorează lipsei de experiență. Mai mult, să sperăm că forța de care e capabilă va fi exploatată de regizori nu doar în personaje care să i se potrivească mănușă (cum este cel de față), dar și în unele capabile să o stimuleze și să o provoace. Este genul de actriță care, altfel, poate cădea lesne în manierism.

Mirona Hărăbor